

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ РОЗМЕЖУВАННЯ

Буття права (галузі права, інституту права, закону, підзаконного нормативного акту, правової норми) є виразом його властивостей, об'єктивно обумовлених характеристик. Право історично. Історизм стосується як буття права та і форм його прояву. Право опосередковано соціально – історичним досвідом [1].

Інститут адміністративної відповідальності існує досить давно. На території Радянського Союзу важливим фактом для якісного його перетворення стало прийняття у 1980 р. Основ законодавства Союзу РСР і союзних республік про адміністративні правопорушення, а у 1984 році Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП).

Об'єктивним фактом є те, що КУпАП давно уже не відображає зміни, які відбуваються в суспільних відносинах України не зважаючи на величезну кількість змін і доповнень, внесених в Кодекс. Але намагання його вдосконалити показує на цілий ряд проблем, вирішення яких є нагальною необхідністю.

Першочерговими є наступні: визначення повноти кодифікації адміністративно-деліктного законодавства і його структури; визначення предмета правового регулювання інституту адміністративної відповідальності в контексті якого важливим є визначення поняття адміністративного проступку; обґрунтування необхідності встановлення нових видів адміністративних стягнень; розширення кола суб'єктів адміністративного проступку та цілий ряд інших проблем.

Законодавство про адміністративну відповідальність на сьогодні складається із двох груп: а) діючого КУпАП, інших нормативних актів, які моделюють адміністративну відповідальність відповідно до стандартів та вимог, визначених КУпАП; б) нормативних актів окремих галузей законодавства – податкового, митного та іншого, які моделюють адміністративну відповідальність на засадах, відмінних від тих, які визначені КУпАП.

Зрозуміло, що усунення суперечностей, прогалин та відмінностей у правовому регулюванні адміністративної відповідальності є можливим лише на засадах кодифікації всіх нормативних актів адміністративно-деліктного законодавства.

Така кодифікація вимагає послідовного переосмислення всього масиву даного законодавства на відповідних вимогам часу принципах. Повнота кодифікації законодавства буде сприяти зручності його застосування прозорості і зрозумілості адміністративної відповідальності, а також реаліза-

ції принципу: «що не заборонено – те дозволено». Крім того, єдиний, кодифікований нормативний акт дозволить оперативно відслідковувати правотворчий процес щодо достатності застосування адміністративної відповідальності.

Визначальним чинником кодифікації має бути предмет регулювання інституту адміністративної відповідальності. В Україні адміністративна відповідальність – це відповідальність громадян та посадових осіб перед державою за протиправні дії чи бездіяльність. Нині проблематика визначення адміністративної відповідальності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування перед громадянами є дуже актуальною. Її вирішення можна починати, очевидно, із нового розуміння поняття адміністративного проступку через розмежування правопорушення і проступку (делікту) як різних юридичних категорій.

Сьогодні в Україні традиційно вважається, що в особливій частині КУпАП систематизовані склади проступків, які не є суспільно небезпечними, і визначення адміністративного правопорушення (проступку), яке міститься в ст. 9 Кодексу, не вказує на цю ознаку. Натомість Кримінальний кодекс в особливій частині містить норми про злочини, основною ознакою яких є суспільна небезпека. Разом з тим, розмежування адміністративного проступку і кримінальних злочинів лише за ознакою суспільної небезпеки не достатньо. Крім того, чинний КУпАП містить проступки, які не є адміністративними. Тому, зауваження І.П. Голосніченка про те, що вимоги щодо однорідності суспільних відносин, що визначають предмет адміністративного права, в його правовому інституті адміністративної відповідальності не витримані є справедливим [2].

Отже, у вирішенні питань кодифікації адміністративно-деліктного законодавства доцільною є потреба у поверненні щодо розуміння поняття адміністративного (управлінського) правопорушення під яким необхідно вважати незаконні розпорядження адміністрації і паралельно адміністративного проступку (делікту), тобто невиконання громадянами законних і обов'язкових розпоряджень адміністрації, сформульованих за європейськими стандартами, інакше кажучи, відродити концепції кримінального проступку. Інститут адміністративної відповідальності має багато спільного з кримінальним правом починаючи з Кримінального кодексу Російської імперії 1903 р. де існував інститут кримінального проступку. Це, в свою чергу, стане поштовхом до відновлення адміністративної природи адміністративного проступку (делікту). У вітчизняному законодавстві. Дослідження даного питання є непростим, масштабним завданням, і в межах цієї публікації його, безумовно, не вирішити.

Самі по собі адміністративні проступки є тільки підставою виникнення адміністративної відповідальності, тому Кодекс має бути спрямований на врегулювання комплексу правовідносин з приводу застосування адміністративних стягнень, які (відносини) необхідно називати адміністративно-деліктними. Необхідно враховувати, що первинною категорією щодо адміністративного проступку (делікту) є адміністративна відповідальність, адже ознаки адміністративного проступку визначає вид відповідальності, передбачений законом за його вчинення.

З цієї причини кодифікація має спрямовуватись на створення узагальнюючого нормативного акта, який би врегулював відносини адміністративної відповідальності в цілому і в тому числі підстави їх виникнення – адміністративні проступки (делікти). З огляду на сказане, на нашу думку, точною назвою нормативного акту буде «Кодекс адміністративної відповідальності».

Правоохоронна практика в Україні вимагає збільшення видів суб'єктів адміністративних проступків (деліктів). Поряд із громадянами, необхідно встановити адміністративну відповідальність юридичних осіб, оскільки законодавець у ряді нормативних актів встановив відповідальність юридичних осіб не чекаючи наукового дослідження і обґрунтування даного питання. Норми, що встановлюють адміністративну відповідальність юридичних осіб, потребують систематизації в Кодексі.

Поява нових суб'єктів адміністративних проступків (деліктів) обумовлює перегляд видів адміністративних стягнень, тому в Кодексі поряд з тими, що уже існують мають з'явитися наступні стягнення: зупинення дії ліцензії на окремі види господарської діяльності; анулювання ліцензії на окремі види господарської діяльності; тимчасова заборона (зупинення) окремих видів діяльності; тимчасова заборона (зупинення) всієї діяльності; скасування державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.

Резюмуючи викладене, можна висловити припущення, що прийняття Кодексу про адміністративну відповідальність потребує зусиль з метою створення концептуально і змістовно нового кодифікованого нормативного акта, який врахує усю різноманітність існуючих адміністративно-деліктних відносин.

Література

1. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: Монографія / В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – С. 13.
2. Голосніченко І. П. Проблеми кодифікації норм, що встановлюють адміністративну відповідальність / І. П. Голосніченко // Право України. – № 10. – 2002.-С. 22.